

National Endowment
for Democracy

Supporting freedom around the world

یہ کہی چاودیری حکومتی خوجی گہرمیان پروژہی چاودیری دؤخی تہندروستی

پینجہم راپورت: گرفته کانی کارمہ ندانی تہندروستی له به ریوہ به رایہ تی

گشتی تہندروستی گہرمیان

شوباتی 2018

1/3/2018

پۆست

ناساندن	بەشى يەكەم
راپۆرت	بەشى دوهم
راسپارده	بەشى سىيەم

بەشى يەكەم: ناساندن

1. پىشەكى

2. كارنامەى يەكەكە

3. ناساندنى لايەنى جىبەجىكارى پىرۆژە و ناوچەى گەرميان

1 پىشەكى

رادىئوى دەنگ وهكو دەزگايەكى كۆمەلگەيى لەگەرميان، لەپال ئەرکە سەرەكەكەى دا وهكو دەزگايەكى راگەياندى سەرەخۆ لەگەرميان بۆ گەياندى هەوال و زانىارى و شروقه و پىشەهاتەكان، هاوكات چەند پرۆژهيه و كاريكى دىكەشى ئەنجامداوه، كەهەندىك لەو پرۆژانە لە دەرهوهى خانەى كارى رۆژنامەوانىن.

دروستكردى (يەكەى چاودىرىى حكومهتى خۆجىتى گەرميان) يەككە لەو پرۆژانەى كە رادىوكە هەستاوه بە ئەنجامدانى، ئەويش لەو سۆنگەيهوه كە كارى ميديايى لەگەل كارى چاودىرىى دەزگاکان تێهەلكيش بكات و بيگونجىنيت، بەشيوهيهك زۆرتىن خزمەت و سودى بۆ كۆمەلگا لىكەويتهوه.

ئيمە لە رادىئوى دەنگ، سالى رابردو پرۆژهى دروستكردى (يەكەى چاودىرىى نوينه رانى گەرميان لە ئەنجومەنى پارىزگاي سلیماني)مان هەبو، كە تارادەيهكى باش سەرکەوتو بو لە چاودىرىيكردى كارى ئەو دو نوينه رەى گەرميان، بەلام بۆ ئەمسال و لە ميانى پرۆژهى رادىوكەمان بە پالپشتى سندوقى نيشتمانى بۆ ديموكراسى ئەمريكى NED بەباشمان زانىى يەكەيهكى نوئ پىكبهينىن كە ئەمجارەيان چاودىرىى حكومهتى خۆجىتى بكات.

كارى ئەم يەكەيه، بەتايبەت چاودىرىيكردى هەردو كەرتى (پەرورە) و (تەندروستى) يە لەگەرميان، لەماوهى ئەمسال دا (24) راپۆرت لەبارەى گرنگترين كيشە و ئالەنگارىەكانى بەردەم ئەم دو كەرتە بۆلۆدەكاتەوه بەشيوهيهك هەر كەرتە و مانگەى راپۆرتىك لە بواريكى ديارىيكراد دەبيت.

بۆ مانگى يەكەمى كاركردى ئەم پرۆژهيه، بۆ بەشى پەرورە، پرسى ژمارەو جۆر و دابەشبون و كيشەى بيناي خويندنەگو قوتابخانەكانمان كردوه بە تەوهرى باس، لەبواری تەندروستيش دا، كيشەى كەمى يان نەبونى پزىشك لە گەرميانمان ديارىيكردوه، ئەمەش بەوهۆيهى كە دو پرس و بابەتى گرنگ و لەهەمان كاتيشدا ئالۆز و هەستيارن. ئەم راپۆرتانەش جگە لە راگىشتى، ئاراستەى پارلەمان و ئەنجومەنى پارىزگاي سلیماني و هەرەها حكومهتى هەریم و وهزارەتەكانى پەيوەنديدار و ئىدارەى گەرميان و هەرەها دامودەزگاکانى تری پەيوەنديدار دەكرىت.

هيوادارىن لەم هەنگاوهى دەستمان پىكردوه، سەرکەوتو بين و كارەكەمان بتوانىت رۆلىكى هەبيت لە كەمكردنهوهى قەبارەى كيشەكانى ئەو دو كەرتەو هەرەها دەرفەتىكيش بيت بۆ دەستنيشانكردى هەلەو كەموكورتىيهكان و چاكردنهويان، لەپىناو سودى گىشتى.

هەرەك بەتپىنى و سەرنجى هەمو لايەكيش خۆشحال و گەرە دەبين، بەويپيهى تاك و كۆتا ئامانجان لەم پرۆژهيهى دەستمان داوهتى، دروستكردى گۆرانكارىيه بەئاراستەيهكى ئىجابى لەدەفەرى گەرميان.

2. كارنامەى يەكە

يەكە م: ناساندن

يەكە يەكە تاييە تى رادىوى دەنگە بە پالپشتى سندوقى نىشتمانى بۇ ديموكراسى ئەمريكى (NED) سالى 2017 دامە زراو، كارى چاودىرىيكردى حكومه تى خوجىي گهرمىيان ئەنجام دەدات بە مە بەستى پەرەدان بە كارەكانيان و هەرەها برەودان بە پرۆسەى چاودىرىيكردى و شەفافیەت و پتە وكردى پەيوەندى نيوان هاولاتى و دەسەلات و دروستكردى ليكتيگە يشتنيكى باشتر بۇ پەرەدانى زياتر بە خزمەتگوزاريەكان.

دوهم: نامانجى يەكە

1. برەودان بە پرۆسەى چاودىرىيكردى وەكو بنەمايەكى گرنگ لە پياده كردنى حكومه تى پيشكەوتو و ديموكراسى .
2. دروستكردى كۆدەنگى لە گەل دەزگا حكومىەكان بە مە بەستى دروستكردى فشار بۇ ئەنجامدانى پرۆزەى خزمەتگوزارىي بۇ دەقەرەكە .
3. بەدواداچونكردى بۇ كيشە و گرفتهكان و دەستنيشانكرديان و ئاراستە كردنى بۇ لايەنە فەرمىەكان، بە مە بەستى چارەسەر كردنيان .
4. دروستكردى رايەلە و پتە وكردى لە نيوان هاولاتيان و حكومت دا، هەرەها هيئانە ئاراي ليكتيگە يشتنيكى باشتر لە نيوان هەردولا لە روى دابىنكردى خزمەتگوزاريەكانە وە .

سپيەم: كارەكانى يەكە

1. ئەنجامدانى راپورتى مانگانە لەسەر چالاكى و خزمەتگوزاريەكان و هەرەها دەستنيشانكردى كەموكورتىەكان و رەوانە كردنى ئەو راپورتانە بۇ حكومه تى ناوەندى و پارلەمان و ئەنجومەنى پاريزگا و ئەنجومەنى خوجىيە تى .
2. ئەنجامدانى هەلمە تى فشار بۇ باشتر كردنى خزمەتگوزاريەكان لە سنورەكە دا .

3. ئەنجامدانى ھەلمەتى ھۇشيارىي بەھاوكارى دەزگا فەرمىيەكان.
4. ئەنجامدانى كۆبۈنەوۋە كۆنفرانس و دانىشتىن لەنيوان چىن و تويزە جياوازەكان و حۇكۇمەتى خۇجىيەتى، بە ئامانجى برەودان بە جۇرى خزمەتگوزارىي و فەرمانپرەوايەتى.
5. ئەنجامدانى بەرنامەى تاييەت لە كەنالەكانى راگەياندن بۇ باشتىركردنى پەيوەندى و لىكتىگەيشتنى نىوان خەلك و حۇكۇمەت.

چوارەم: بنەما پىشەيى و ئەخلاقىيەكانى كاركردى يەكە

1. لايەنگىرىي نەكردن لە كاركردن لەسەر كىشەو كەموكورتىيەكان.
2. پابەند بون بەپىشەيى بونەوۋە لەخستىنەروى بابەتتىيەنى كىشەكان.
3. وەرەنگرتنى ھىچ كۆمەك و ھاوكارىيەكى دارايى لە حۇكۇمەت و حزب.

3. ناساندنى لايەنى جىبەجىكارى پرۇزە و ناوچەى گەرميان

1. رادىئوى دەنگ:

رادىئوى دەنگ، يەكەمىن رادىئوى كۆمەلگەيى ئەھلىيە لە گەرميان.

لە سالى 2010 ھوۋە دامەزراوۋە لە بەرۋارى 6ى شوباتى ئەو سالەوۋە، دەستى كردوۋە بەپەخشى خۇي لە سنورى قەزاي كەلار و دەوروبەرى.

ئەم رادىئويە، لەلايەن ھەردو رۇژنامەنوس (جەزا محەمد) و (ئازاد عوسمان) ھوۋە بەھاوكارى ژمارەيەك گەنجى رۇژنامەنوس و چالاكوانى خۇبەخش دامەزراوۋە، ئامانجىشى برىتتىي بوۋە لە پەرەپىدانى دىموكراسىي و بەرزكردنەوۋەى ئاستى ھۇشيارىي ھاۋلاتىيانى سنورى گەرميان لەرىگەى ئەو بەرنامەو ھەوال و بابەتانەى كە بەدواداچونيان بۇ دەكات.

رادىئو، بە نوسراوى ژمارە (265) لە بەروارى (2010/2/2) و بەرئىگەپىدانى وەزارەتى گواستەنەو و گەياندن بۆ شەپۇلى رادىئو بە نوسراوى ژمارە (368) لە بەروارى (2010/2/2) مۆلەتى كارکردنى وەرگرتو.

لەئىستادا رۆژانە 24 كاترئىمىر لە سنورى گەرميان، لەسەر شەپۇلى FM 99.9 پەخشى بەرنامەكانى دەكات، ھاوكات سايتىكى ئىنتەرنىتىشى ھەيە ھەوآل و بەرنامە و پەخشى بەرنامەكانى تىدا دەكات بەناونىشانى (radiodang.org).

رادىئو، رادىئوئىكى كۆمەلگەبىيە، واتا بۆ كۆمەلگە و ناوچەى گەرميان بەتايبەتى پەخش دەكات، لەبوارە جياوازەكانى وەكو: سياسىي، كۆمەلەبەتتىي، ئابورى، رۆژشنىبىرىي، كەرتى خزمەتگوزارىي و حكومىي و وەرزىشىي و ... ھتد، بەدواداچون دەكات. ھاوكات بەدواداچونىش بۆ پرسە نىشتمانىي و كىشە سەرانسەرىيەكان دەكات و رەھەندە نىشتمانىي و مۆفانەبىيەكانى بەھەند وەرگرتو.

جگە لە كارى مېديايىي، رادىئو دەنگ چەندىن پرۆژەى دىكەى لەماوئى شەش سالى تەمەنى دا ئەنجامداو، لەوانە: (كردنەوئى خولى پىگەياندننى رۆژنامەنوس، خولى پەرەپىدان بەتوانانى رۆژنامەنوسان، ئەنجامدانى كۆر و سىمىنار، سپۆنسەر كردنى ھەندىك چالاكى ھونەرىي).

2. سندوقى نىشتمانى بۆ ديموكراسى NED

دامەزراوئىكى ئەمەرىكى قازانجەوىستى تايبەتە بە گەشەپىدان و پالپشتىكردنى دامەزراو ديموكراتىيەكان لەھەمو جىھاندا، كەلەلەين كۆنگرىسى ئەمەرىكىيەو سالاڤە بودجەى تايبەتى بۆدىارىدەكرىت، ئەوئىش سالاڤە پالپشتى زياتر لە (1200) ھەزارو دو سەد پرۆژەى گروپە ناھكومىيەكان لە (90) ولاءتدا دەكات.

(NED) ھەر لەدامەزراونىيەو لەسالى (1983) دا، پىشەنگە لەتئىكۆشانى ديموكراتىدا لە شوئىنەجياوازەكانداو گەشەيكردو بۆ دامەزراوئىكىيەرفە رەھەندو ئاراستەو بوەتە چەق بۆ چالاكى و ئالوگۆرپى ھزرى بۆ چالاكان و توئزەرانى بوارى ديموكراتى لەجىھاندا.

(NED) باوئى بەوئىە كە ئازادى خولىايەكى جىھانى مۆفائەتتەيە، ناكرىت لەرئىگەى گەشەپىدانى دامەزراو ديموكراتىيەكانەو بەئىنرئىتەدى، بەھا ديموكراتىيەكان لەرئىگەى تاكە ھەلئىزاردنىكەو بەدناھئىنرئىن، ھەرئوھا پئوىست ناكات كە دوپارەكردنەوئى نمونەى ولاءتە يەكگرتوئەكان يان ھەر ولاءتئىكى دىكە بئىت، بەلكو بەگۆئىرەى پئوىستتەيەكان و دابونەرىتە كەلتورە سياسىيە جياوازەكان گەشەدەكات.

4. ناساندنی ناوچە‌ی گەرمیان:

گەرمیان بە‌ناوچە‌یە‌کی دیاریکراوی سەر پارێزگای کەرکوک بە‌پیکهاتە کۆنە‌کە‌ی هەژمار دە‌کرێت کە‌دواتر بە‌هۆ‌کاری تە‌عریب، خرایە سەر پارێزگای سلێمانی.

ئە‌م ناوچە‌یە‌، لە‌کۆمە‌ڵێک قە‌زا پیکدێت، بە‌لام لە‌روی ئیدارییە‌وه، ئیدارە‌ی گەرمیان لە‌ئێ‌ستادا کورت بوە‌تە‌وه بۆ قە‌زاکانی: (کە‌لار و کفری و بە‌شێک لە‌ قە‌زای خانە‌قین).

لە‌دوای راپە‌ڕینی ساڵی 1991، لە‌لایە‌ن حکومە‌تی هەریمی کوردستانە‌وه بە‌شیوە‌یە‌کی کاتی پارێزگای کەرکوک کە‌ قە‌زاکانی (کە‌لار، کفری، چە‌مچە‌مال، دەر‌بە‌ندیخان، بە‌شێک لە‌ ناحییە‌کانی قە‌زای خانە‌قین) دە‌گرتە‌وه، پیکهێنرا. لە‌گە‌ڵ پیکهێنانی پارێزگاکە‌شدا بە‌هۆ‌ی نە‌بونی بینا بۆ فەرمانگە‌ و بە‌رێو‌بەر‌ایە‌تیە‌کان لە‌ قە‌زای کە‌لار، قە‌زای دەر‌بە‌ندیخان دیاریکرا بۆ ناو‌ە‌ندی پارێزگای کەرکوک.

بە‌پێ‌ی پیکه‌ی فە‌رمیی ئیدارە‌ی گەرمیان لە‌ ئە‌نقە‌رنێت، دوای روخانی رژیمی پیشوی عێراق لە‌ساڵی 2003دا، جاریکی تر گەرمیان کە‌ قە‌زای کە‌لار ناو‌ە‌ندە‌کە‌یە‌تی توشی بۆشاییە‌کی ئیداری هات، ئە‌وه‌ش بە‌هۆ‌ی هە‌لۆ‌شان‌دە‌نە‌وه یارێزگای کەرکوک لە‌ دەر‌بە‌ندیخان، بۆ‌چارە‌سەر‌کردنی ئە‌و بۆشاییە‌ ئیدارییە‌ش، ئە‌نجومە‌نی وە‌زیرانی هەریمی کوردستان بە‌ بریارێک لە‌ رۆژی 2006/8/6 "ئیدارە‌ی گەرمیان"ی پیکهێنا کە‌ مەرکە‌زە‌کە‌ی لە‌ قە‌زای کە‌لار دانراوه، هەر‌وه‌ها لە‌پێ‌ناو کاراکردنی ئیدارە‌کە‌ و فراوان‌کردنی دە‌سە‌لاتە‌ کارگێ‌رییە‌کانی، حکومە‌تی هەریم لە‌ ساڵی 2008 بریاریدا ئیدارە‌ی گەرمیان هاوشیوە‌ی پارێزگاکانی تری هەریم مامە‌ڵە‌ی لە‌گە‌ڵدا بکریت و لە‌و روه‌شە‌وه دە‌سە‌لاتی پارێزگار بە‌ خشر‌اوه‌تە‌ سەر‌پەر‌شتیاری ئیدارە‌کە‌.

بەشى دوهم: راپۇرت

كىشەكانى كارمەندانى تەندروستى لە سنورى بەرپۆبەرايەتى گىشتى تەندروستى گەرميان

1. دەستپىك

2. ژمارەى كارمەندانى تەندروستى لە گەرميان

3. كەمى كارمەندى پسپۆر لە نەخۆشخانە و مەلبەند و بنكە تەندروستىەكان

4. گرفته سەرەكیەكانى كارمەندانى تەندروستى گەرميان

ا. نەبونى شوئىنى حەوانەوہى گونجاو بۆ كارمەندان لەكاتى كارکردن و ئىشكگرتن

ب. مانەوہى كارمەند دواى دەوامى فەرمى خۆى بەھۆى زۆرى ژمارەى نەخۆش و كەمى كارمەند

ت. زۆرى دەوامکردنى بەشىك لە كارمەندان لە چا و كارمەندانى دىكەدا

پ. نەپاراستنى گيانى كارمەندانى تەندروستى

5. رۆلى كارمەندە خۆبەخشەكان لە تەندروستى گەرميان

6. راي بەرپۆبەرى گىشتى تەندروستى گەرميان لەسەر گرفتهكانى كارمەندانى تەندروستى

1. دەستپێك

كەمى كارمەند لە سەرجهەم بنكه و مالبەند و نەخۆشخانەكان بۆهتە گرفتێك كە واى كردووە بەشێك لە كارەكانیان بە سستی بەرپۆهەبچیت و هاوڵاتیانی ناوچهكەش زەرەمەندى یەكەمى گرفتهكەن.

كەمى كارمەند وایكردووە رۆژانە كارمەندانی تەندروستی زیاد لە توانای خۆیان كاربەكەن بۆ قەرەبوكردنهووى ئەو گرفته و زۆرى ژمارە نەخۆشەووە.

لە بەرامبەر ئەمەشدا هەندێك جار كارمەندانی دەبنە بەشێك لە گرفت بۆ باش بەرپۆهەچونى كارەكانى تەندروستی گەرمیان بەهۆى كەمتهرخەمى یاخود پابەند نەبونیان بەو ئەركەى پێان سپێردراوە.

2. ژمارەى كارمەندانی تەندروستی لە گەرمیان

ژمارەى كارمەندانی دامەزراو و گریبەست لە بەرپۆهەرایەتى تەندروستی گەرمیان بەم شێوہەیه كە لەم خشتەیهى خواروہە رون كراوہتەوہ.

ژمارەى كارمەندانی تەندروستی گەرمیان	پیشە	شوێنى كارکردن
دامەزراو 1743	كارمەندى تەندروستی، پزیشك و پاسەوان، شۆفێر	دابەش بون بەسەر 52 بنكه و 12 مەلبەند و 4 سەنتەرى تەندروستی و 4 نەخۆشخانە لە سنورى ئیدارەى گەرمیان
131 كارمەندى گریبەست	ئیدارە و شۆفێر (سایەق) و كارمەندى كارگوزار	

دەربارەي ژمارەي كارمەندان، يارىدەدەرى بەپۆبەرى گىشتى تەندروستى گەرميان بۇ كاروبارى تەندروستى، عباس
عەبدولعەزىز، دەلىت: "لەئىستادا ژمارەي كارمەندانى تەندروستى (550) كارمەندە لەسەرچەم بەشەكانى
نەخۇشخانەو سەنتەر و بنكە و مەلبەندەكان".

دەربارەي ئەوانەي كە لە سەندىكا ناويان تۆماركردوہ و تاوہكو ئىستا دانەمەزاون، عەدنان ئەحمەد، لىپرسراوى لى
گەرميانى سەندىكاي كارمەندانى تەندروستى، دەلىت: "لە سالى 2011 وە زياتر لە 680 كەس وەك كارمەندى
تەندروستى لىرە ناويان تۆمار كردوہ كە دانەمەزاون".

3. كەمى كارمەندى پسپۇر لە نەخۇشخانەو مەلبەند و بنكە تەندوستىەكان

كەمى كارمەندى پسپۇرلە ئىستادا لە گەرميان بوہتە كىشەيەكى ديار زۆربەي بەپۆبەرەكان و لىپرسراوانى تەندروستى
باسى ئەو دەكەن ئەم كىشەيە بوہتە رىگر لە بەردەم باش بەپۆبەچونى كارەكانيان.

گۇران محەمەد، جىگرى بەپۆبەرى نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب، لە بارەي كەمى ستاف و كارمەندى
پسپۇرەو، دەلىت "نەخۇشخانەكەمان تاكە نەخۇشخانەيە لەناو دەقەرى گەرميان كە پەيوەستە بە نەخۇشى ژنان و
منالبون بە ھۆي كەمى كارمەندەو رۆژانە توشى گىروگرتى زۆر دەبين".

لىپرسراوى لى گەرميانى سەندىكاي كارمەندانى تەندروستى، عەدنان ئەحمەد، دەربارەي كەمى كارمەند لە
نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب، ئامازەي بۇ ئەو كەرد: "لە دواي كردنەوہي نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب
يەك كارمەند دانەمەزاون تەنھا 145 كەس بە گرىبەست لەوئ وەرگىراون كە 10 كەسيان كارمەندى تەندروستىن
ئەوانىتر ئىدارىن".

يەككىتەر لە كىشەكانى كەمى كارمەند لە نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب مۆلەتى دايكايەتى كارمەندە
ئافرەتەكانە.

گۆران محەمەد، باسپىلەوه كورد: "زۆربەى كارمەندەكانمان ئافرهتن جا ئافرهتەكانىش يان منالى دەبىت يان دوگيان دەبىت، بەمەش سالىك شوپنەكەى چۆل دەبىت كەمۆلەتى داىكايەتى وەر دەگرىت".

وتىشى" بۆ چاره سەر كوردنى ئەم گرتە داوا دەكەين لە بەرپۆبەرايەتى كارمەندمان بۆ بنىرىت، بەلام بەبىانوى نەبونى موچەو دانەمەزاندنەوه كارمەند ناننن".

نە خۆشخانەى فرىاكەوتنى شەهيد هەژار لەكەلار، بىبەش نە بوە لەم كىشەيه .

جىگرى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەكە، هەلگورد محەمەد، دەلپت: "ئەم ژمارە كارمەندەى لىرە هەيه كەمە، چونكە لە كەلار لەدواى كاتژمىر (12)ى نيوەپۆوه تەنھا ئىرە كراوہيه هىچ شوپنەكى كە نىە بۆ بىننى نەخۆش هەمو جۆرە نەخۆشپىك دپتە ئىرە".

وتىشى: "لە زۆربەى شار و شارۆچكەكان بنكەى (24) كاتژمىرى هەيه بۆ بىننى نەخۆشى سارد واتە حالەتى فرىاكەوتن نەبىت، بەلام لە كەلار ئەمە نىە، ئەمەش بوەتە گرت هەم بۆ ھاوالتيان هەم بۆ كارمەندانى بەشى فرىاكەوتنى شەهيد ھاژار"

نەخۆشخانەى فرىاكەوتنى شەهيد هەژار ژمارەى كارمەندەكانى (101) كارمەندە و زياتر لە (15) كارمەندى خۆبەخشن .

جىگرى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەكە، ئاماژەى بۆ ئەوه شكرد: "ئەم فرىاكەوتنە بەم كارمەند و بەم شوپنەى ئىستاي دو سالىتر هىچ سوپىكى واى نامىنپت بۆ كەلار، چونكە رۆژ لە دواى رۆژ ژمارەى دانىشتوان و روداوەكان لە زياد بونە".

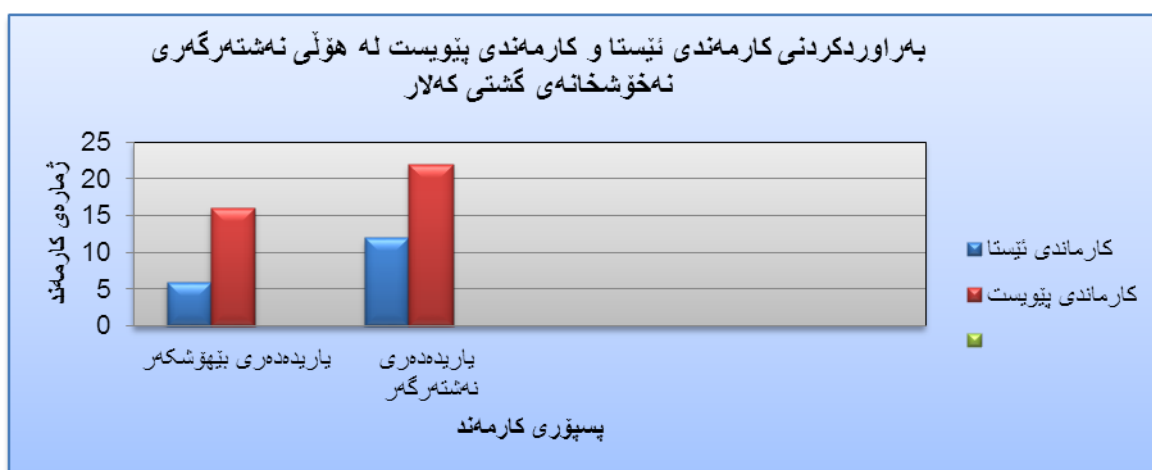
يەككە لە بەشەكانى ترى بەرپۆبەرايەتى گشتى تەندروستى گەرمىيان كە كارمەندان بەرپۆبەرى دەبەن، بەشى (كردە پزىشكەكان)ە، كە رۆژانە كاريكى زۆريان لە سەرەو ژمارەى كارمەندەكانىشان بە گوپرەى روداوەكانى ناوچەكە كەمە، بەمەش ئەركى كارمەندەكانيان دو هپندە دەبىت.

رەفىق قادىر، جىگىرى بەرپىسى كىرىپ پىزىشكىەكانى گەرميان، دەلىت: "ژمارەى كارمەندەكانمان كەمە لە چاودە ئەم ھەمو روادوانەى گەرميان، سەربارى زۆرى رواداوەكان ناردنى (ئىحالە) دكتورەكانىش كىشەىەكى گەورەىە بۆ كارمەندەكانى بەشەكەمان لە ھەر (24) كاتمىرېكدا نىزىكەى 10 ئىحالەى سلىمانى ئەكرىت".

وتىشى: "لە سەردانەكەى ۋەزىرى تەندروستى بۆ گەرميان ئەم بابەتامان لە گەلدا باسكردو، بەلام تا ئىستا ۋەك خۆى ماوئەتەو".

ھۆلەكانى نەشتەرگەرى لە گەرميان بەدەرنىن لە كەمى ژمارەى كارمەند و كەمى كارمەندى پىپۆر، ئەمە لە كاتىكدا كە ھۆلى نەشتەرگەرى بە يەكېك لە بەشە گىرنگەكانى نەخۆشخانەكان دىتە ژمار و كارمەند لەم بەشەدا بەرپىسارىتەكى زۆرى دىتە سەرشان بۆ بەجىگەياندى ئەركەكەى.

بە گوپەرى ۋەتەكانى بەرپىسى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى گىشتى كەلار، كەرىم بارام، ژمارەى كارمەندانى ئىستای بەشەكەيان بە بەراورد بە ژمارەى پىپۆستى كارمەند بۆ بەشەكەيان بەم شىوہەىە كە لەم داہەگرامەى خوارەوہ رونكراوئەوہ:

بە پىي ئەم داتايە ژمارەى ئىستاي كارمەندى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى گشتى كەلار نيەى پىويستى ژمارەى كارمەندانە بۇ بەشەكەيان .

سىروان جەبار، لىپرسراوى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى شەھىد شىرەى نەقىب، بەھەمان شىوہ باسى كەمى ژمارەى كارمەندى پىپۆر لە بەشەكەيان دەكات و دەلىت: "كارمەندى ھۆلى نەشتەرگەرى بە گوپرەى شوپنەكانى تر كەمترە چونكە ئىشكرىد لىرە قورسە و كەم كارمەند روى تىدەكات و دەوامىشى زۆرە، ئەمە ھۆكارە بۇ كەمى پىپۆر لەم بەشە ."

ئامازەى بەو شكرىد: "چەندىنجا ر داواى كارمەندمان كرىدو لە وەزارەت و ئىدارەى گەرميان كە پەرستار و كارمەندى بىھۆشكەر(مخدر)مان نيە، وەلامى ئەوانىش تەنھا ئەوہىە كە پارە نيە، دامەزاندن نيە، دەشلىن مەگەر خۆبەخش ھەبىت بىنيزىن بۇ بەشەكەتان ئەوہش چارەسەر نيە ئەوان دەلىن بەلكو پىنە كرىدە ."

بەپىي و تەكانى، سىروان جەبار، لىپرسراوى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى شەھىد شىرەى نەقىب، ژمارەى كارمەندانى ئىستاي بەشەكەيان بە بەراورد بە ژمارەى پىويستى كارمەند بۇ بەشەكەيان، بەم شىوہىە كە لەم داتاگرامەى خوارەوہ رونكاراوتەوہ:

بەھەمان شىۋەي ھۆلى نەشتەرگەرى نەخشەخانىسى گىشى كەلەر، نەخشەخانىسى شىۋەي نەقىب ژمارەي كارماندى ئىستانيان لە ھۆلى نەشتەرگەرى نيۋەي ژمارەي كارماندى پىۋىستە لە بەشەكەيان.

سەنتەرەكانىش بە ھامان شىۋەي كەمى كارمەندى بوەتە كىشە بۇ كارەكانىيانى رۇژانەيان،

زۆرى ژمارەي نەخشەكانىش رىگرە لەۋەي كارمەندى بتوانىت ھەقى تەۋاۋىدات بە نەخشەكەي و ئىشەكەي.

د. ئەركان مەھمەد، پزىشكى ددان لەسەنتەر ددان لە نەخشەخانىسى گىشى كەلەر، باسلەۋەدەكات: "گىرەتەكانى رۇژانە كە توشى ئىمە دەبن كەمى پزىشك و كارمەندە، لىرە ھىچ يارىدەدەرىكى پزىشكى ددان بونى نىە، يەك دانە ھەيە ئەۋىش خەرىكى ئىشى ئىدارەيە لىرە".

ئامازەي بۇ ئەۋەشكرد: "باجىەكان تەقىم (پاككردنەۋە) دەكەن بۇ نەخشەكان ئەۋانىش لە ھاۋكارى خۇيان دەيكەن".

دەربارەي ھۆكارەكەشى وتى: "خراپى دابەشكردنى مىلاكە".

بۇ ھۆكارەكەشى ئامازەي بۇ ئەۋەشكرد: "ئىھمالى ۋەزىرى تەندروستى و بەرپۆبەرايەتى تەندروستى، تا ئىستا ۋەزىرى تەندروستى سەردانى ئەم سەنتەرەي نەكردۋە بەشەكەمان بە تەۋاۋى پىشتگوى خراۋە".

ھەندىكجار بۇ بەرپۆكردنى كارەكان كارمەند ئەۋ كارى پىي سىپىردراۋە دورە لە پىسپۆرىەكەي خوى ئەمەش بۇ خراپى دابەش كردنى كارمەندەكان دەگەرپتەۋە.

ئاسۆ سلىمان، بەرپۆرسى سەنتەرى تىشك لە كەلەر، دەلىت: "ھەندىك لە كارمەندەكانى ھاۋرپىمان بەشى تىشكىان تەۋاۋەكردۋە، كەچى لىرە كاردەكەن".

كارمەندانى تەندروستى لە مەلبەند و بىكەكانىش ھەلدەستن بە ئەنجامدانى ھەندىك كار بەدەر لە پىسپۆرى خۇيان ۋەك كارى پزىشكى.

عەباس عەبدولعەزیز، یاریدەدەری بەرپۆبەری گشتی تەندروستی گەرمیان بەم شێوەیە باسی کاری کارمەندەکانی بنگە و مالبەندەکان دەکات: "لەبەر ئەوەی بنگە‌ی تەندروستی لە هەیکە‌لدا پزیشکی نیە، لێرەدا کارمەند هەموو چارەسەرێک دەکات تاوەکو ئەو حالەتە‌ی لە توانایدا نە‌بێت، لەو حالەتە‌دا نە‌خۆشە‌کە رەوانە (ئیحالە) دەکات".

وتیشی: "لە مە‌لبە‌ند و نە‌خۆشخانە‌کان کارمەند بۆی نیە ئیشی پزیشک بکات تە‌نها لە ژێر چاودێری پزیشک دە‌توانێت عیلاج بنوسێت یان هەر کاریکی دیکە بکات، بە‌لام بە‌دەر لە‌مه خۆی بە‌رپرسە لە هەر روداوێک کە بێتە پێشە‌وه".

ئاماژە‌ی بە‌وه‌شکرد: "بە‌لام لە ئێستادا کارمەندی مە‌لبە‌ندە‌کان لە‌بەرئە‌وه‌ی پزیشکان زۆر جارمان دە‌گرن چاوپۆشی دە‌کرێت لە یاریدەدەری پزیشکە‌کان چارەسەر بۆ نە‌خۆش بنوسێت، بە‌لام هەر خۆیان بە‌رپرسن لە‌وه‌ی کە دە‌یکە‌ن، ئێمە لە‌روی ئیدارێه‌وه لە حالەتە‌ی نە‌خوازادا بە‌رپرسن نین تە‌نها کارمەند خۆی بە‌رپرسە".

بە‌لام هەندیک لە بە‌ش و سە‌نتەرە‌کان، هە‌ولیانداوه لە‌ریگە‌ی خول و راهێنا‌نە‌وه، کارمەندە‌کانیان بکە‌ن بە شارە‌زا لە‌و بواری کە بە‌ش و سە‌نتەرە‌کە‌ی تێدا‌یە .

بەرپۆبە‌ری سە‌نتە‌ری گورچیلە‌ی دە‌ستکرد لە گەرمیان، کاروان محە‌مە‌د، دە‌ربارە‌ی کارمەندی پسیپۆر لە سە‌نتەرە‌کە‌یان، دە‌لێت: "هە‌موو کارمەندە‌کانی ئێرە خولیان بینێوه لە ولاتی تورکیا و ئوردن و لە شارە‌کانی سلێمانی و هە‌ولێر، هیچ کێشە‌و گرفتێکمان نیە لە‌و لایە‌نە‌وه".

عە‌دنان ئە‌حمە‌د، لێ‌پرسراوی لقی گەرمیان سە‌ندیکای کارمەندانی تە‌ندروستی، دە‌ربارە‌ی کە‌می کارمەند لە بنگە‌کان ئاماژە بە‌وه‌دە‌کات: "بە‌شێک لە بنگە‌کان یەک کارمەندی لێ‌یە، بنگە‌ش بە یەک کارمەند بێ‌گومان ناپوات بە‌رپۆه".

د. سیروان محە‌مە‌د، بە‌رپۆبە‌ری گشتی تە‌ندروستی گەرمیان دە‌ربارە‌ی کە‌می کارمەند و دابە‌ش نە‌کردنیان بە پێی پسیپۆریە‌کانیان بە‌سەر بە‌شە‌کانی تە‌ندروستی لە گەرمیان، دە‌لێت "هۆکاری ئە‌مه دانە‌مه‌زاندنە لە‌گە‌ڵ خراپی دابە‌شکردنی می‌لاک و دابە‌شکردنی کارمەندان لە کابینە‌کانی پێشودا".

وتیشی: "بۆ چارە‌سەرکردنی تاوە‌کو دامە‌زاندن نە‌کرێتە‌وه ناتوانین چارە‌سە‌ری بکە‌ین لە‌بەر ئە‌وه‌ی نە‌قسە‌مان هە‌یه".

4. گىرقتە سەرەكەكانى كارمەندانى تەندروستى گەرميان

1. نەبونى شوپىنى حەوانەوہى گونجاو بۇ كارمەندان لەكاتى كاركردن دا:

كارمەند بۇ ئەوہى كارەكانى بە باشىي بەرپۆہ ببات و بتوانىتت ھەقى تەواو بەكارەكانى بدات، دەبىت شوپىنى پشودانى گونجاوى ھەبىت، بەلام لە گەرميان ئەمە بوہتە گىرقت بۇ كارمەندانى تەندروستى.

نەبونى شوپىنى حەوانە بۇ كارمەندان و بە تايبەت بۇ كارمەندانى ئىشكگر، يەككە لە گىرقتەكان و بەشى زۆرى كارمەندان لە جىگەي مانەوہيان رازى نىن.

سەبارەت بە شوپىنى حەوانەوہى كارمەندانى نەخۇشخانەي گشتى شەھىد خالد گەرميانى لە كفىرى، بەرپۆبەرى كارگىرى نەخۇشخانەكە، حسين شاكىر مەمەد، ئاماژەي بەوہكرد: "ھەمو شتىك دابىن كراوہ بۇ شوپىنى مانەوہى كارمەندانى ئىشكگر لەو روہوہ ھىچ گىرقتىكيان نىە".

وتىشى: "ئەو خواردەنى دەدرىت بە كارمەندان كوالىتى باشە".

ھەرسەبارەت بە نە بونى شوپىنى حەوانەوہ، عەبدولرەحمان رەشىد، بەرپۆبەرى مەلبەندى تەندروستى سەرقلە، دەلىت: "شوپىنى حەوانەمان نىە، بىناكەمان ھىچ تايبەتمەندىكى مەلبەندى تەندروستى تىدا نىە، چونكە زۆر كۆنە".

وتىشى: "لەسەردانى ئەم دوایەي وەزىرى تەندروستى بۇ مەلبەندەكەمان بەلىنى پىداوين بە خەرجكردى (20) مليون ئىستا نوسراوہكە ھاتۆتەوہ بۇ خەرجكردى ئەو برە پارەيە".

خراپى شوپىنى پشودان و نەبونى ماركىت و كافترىا واىكردوہ وزەي كارمەندان كەم بىتتەوہ.

روناك سەلاخەدىن، لىپرسراوى ھۆبەي نەخۇششە گوازراوہكان لە بەرپۆبەرايەتى خۇپاراستنى تەندروستى گەرميان، باسلەوہدەكات: "جگە لەوہى شوپىنى حەوانەوہمان نىە، كافترىاش لە دەزگاكەمان نىە، ئەمەش وادەكات كارمەند بىزاربىت لەدەوام وزەيان كەم بىتت".

هاوکات سه‌با سوله‌یمان، کارمه‌ند له به‌شی ده‌رمانخانه‌ی نه‌خۆشیه‌ درێژخایه‌نه‌کان له نه‌خۆشخانه‌ی گشتی که‌لار، ده‌لێت: "شوینه‌که‌مان زۆر بچۆکه، هیچ شوینیکی پشودانی تیدا نیه، ئەمه‌ش کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر باری ده‌رونیان و کاره‌کانمان".

وتیشی: "رۆژانه ژماره‌یه‌کی زۆر زۆر نه‌خۆش سه‌ردانی ئێره‌ ده‌کات، ته‌نانه‌ت مه‌جالم نیه په‌رداخیک ئاو بخۆمه‌وه، که‌می ژماره‌ی کارمه‌ند زۆر بێزاری کردوین".

کارمه‌ندانی ئێشگر به‌هه‌مان شیوه‌ گرفتیکی زۆریان هه‌یه له شوینیی مانه‌وه‌یان. هه‌روه‌ک، یاسین مه‌حمود، یاریده‌ده‌ری بیهۆشکه‌ر له به‌شی نه‌شته‌رگه‌ری نه‌خۆشخانه‌ی گشتی که‌لار، ده‌رباره‌ی شوینیی مانه‌وه‌ و خواردنه‌کانیان له کاتی ئێشگرته‌نیان ده‌لێت: "شوینیی مانه‌وه‌مان نیه، خانه‌ی په‌ستارمان نیه، ئەوه‌ی هه‌یه ته‌نها ژوریکه، زۆر جار له هۆلیکی نه‌شته‌رگه‌ری پشو ده‌ده‌ین خزمه‌تگوزاریه‌کان هیچ باشن و خواردنه‌کانمان کوالیته‌ی نزمه، به‌لام له لایه‌نی پاک و خاوینییه‌وه کێشه‌مان نیه".

رێبین که‌ریم، یاریده‌ده‌ری پزیشک و کارمه‌ندی فریاکه‌وتنی خێرا له نه‌خۆشخانه‌ی فریاکه‌وتنی شه‌هید هه‌ژار له‌که‌لار، ده‌لێت: "جگه له خراپی شوینیی مانه‌وه‌مان، گرفتیی دیکه‌مان نه‌بونی پیداوایسته‌یه له شوینیی مانه‌وه‌مان له کاتی ئێشگرگی، ئەو پیداوایسته‌یه‌شی هه‌یه لێره وه‌کو پێویست نین".

جیگری به‌رپرسی کرده‌ پزیشکیه‌کانی گه‌رمیان، ره‌فیع قادر، ئاماژه به‌وه‌ده‌کات: "شوینیی مانه‌وه‌و خواردنی کارمه‌نده‌کان راسته‌ گونجاو نیه، به‌لام هه‌ر وه‌ک به‌شه‌کانی دیکه‌یه".

به‌رپۆبه‌ری گشتی تهن‌دروستی گه‌رمیان، د.سیروان محمهد، ئاماژه به‌وه‌ده‌کات: "شوینیی مانه‌وه‌ی کارمه‌ند په‌یوه‌ندی به‌ ئیداره‌ی خۆیه‌وه هه‌یه، ده‌بێت ئەوان چاره‌سه‌ری بکه‌ن".

ده‌رباره‌ی نزمی کوالیته‌ی خواردنه‌کانیش ده‌لێت: "به‌هۆی ئەوه‌ی حکومت بپری پاره‌ی که‌م بۆ گرێبه‌ستی خواردنه‌کان سه‌رف ده‌کات بۆیه کوالیته‌ی خواردنه‌کان نزم بوه، به‌لام خواردنه‌کان خراپ نین به‌لکو کوالیته‌یان نزم بوه‌ته‌وه".

هەلگورد محەمەد، جىگىرى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى شەهید هەژار، باسلەو دەكات: "كوالىتى خواردن بۇ كارمەندان بە گوڭرەى ئەو گرېبەستەيە كە كراوہ لەگەل كۆمپانىياكەدا، خواردنەكانى رۆژانە بە گوڭرەى خشتەيە، بە لىژنە چاودىرى كارەكانيان دەكەين و پىشتەر چەند جارېك سزادراون".

وتىشى: "بۇ شوڭىنى مانەوہى كارمەند دەبىت شوڭىنى مانەوہيان نزيك ھۆلى فرىاكەوتن بىت، بۆيە وادانراوہ".

جياواز لە جىگەكانى دىكە سەنتەرى گورچىلەى دەستكرد لە گەرميان بى گرفتەن و پىداويستىەكانيان بۇ دابىنكراوہ.

بەرپۆبەرى سەنتەرى گورچىلەى دەستكرد لە گەرميان، كاروان محەمەد، دەربارەى شوڭىنى خواردى كارمەندانى سەنتەرەكەيان دەلەيت: "سەنتەرەكەمان ھىچ گرفتىكى شوڭىنى پشودانى كارمەندى نىە، بۇ خواردنیش كىشەمان نىە و دابىن كراوہ بۆمان".

ب. زۆرى كاتى دەوامى كارمەندان

زۆرى ژمارەى سەردانكەر و كەمى كارمەند، بارى سەرشانى كارمەندانى قورستەر كردوہ و واى كردوہ كە كارمەندان زياتر لە كاتى خۆيان دەوام بكەن.

يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، عەباس عەبدولعەزىز، رونىدەكاتەوہ دەوامى كارمەندان لە نەخۆشخانە و مەلبەندەكان بەنۆرىە (متناوب)، كارمەند سى رۆژ نايەتەوہ بۇ دەوام كاتى دەوامىش تاوہكو كاتژمىر (12)ى نىوہرۆيە.

وتىشى: "شىوازى قاوش و ھۆلى نەشتەرگەرى ئىشكگرىە، لەمانگىكدا شەش رۆژ ئىشكگرەبن واتە ھەر (24) كاتژمىرەكە لە دەوام دەبن، واتە بۇ ھەر مانگىك كارمەند دەبىت (144) كاتژمىر دەوام بكات".

بەشىك لە كارمەندان باسلەو دەكەن كە ئەم ياسايىيە نەبوۋتە ھۆكارىك تاوھكو كارمەندان بە شىۋەيەكى يەكسان دەوام بكەن.

ھەلگورد محەمەد، جىگىرى بەپۆبەرى نەخۆشخانەى شەھىد ھەژار، دەلئىت: "بەھۇى قەيرانى دارايىيەو دەوام گۇرپانكارى تياكراوہ بۇ كارمەندان جاران (5 بۇ 6) رۇژ جارىك (24) سەعات كارمەند ئىشگر دەبو، ئىستا كردومانە بە (8) رۇژ جارىك، بەلام بەراورد بە پىشتر دەوامان كەمتەرە."

ھەلگورد محەمەد، رونىدەكاتەوہ: "كارمەند ھەر بە گوپرەى ئەو كاتەى بۇى دانراوہ دەوام دەكات مەگەر لە حالەتى شەرى داعش و حالەتى تەقىنەوہ يان رودانى روداوىك كە قوربانىيەكى زۇرى ھەبىت، لەوكاتانەدا كارمەند ھەبوہ (48) سەعات ماوہتەوہ لە دەوام، خۆشمان جلمان گوپوہو وەك ئەوان ئىشمان كردوہ."

وتىشى: "چونكە ئىمە زۆربەمان كارمەندى تەندروستىن و لە بەشى ئىدارە دەوام دەكەين بەدەر لە دەوامى خۆشمان لە حالەتى پىويست دىينەوہ بۇ ئىرە، لەم حالەتەش تەنھا دەستخوشىيە پاداشت نىيە، چونكە موچە نادىت تاوھكو پاداشت بكرىين."

نەخۆشخانەى گشتى شەھىد خالد گەرميانى لە كفرى، گرفتى كارمەندى ھەيە و ئەمەش واىكردوہ كارمەندان زياد لە كاتى خۇيان دەوام بكەن.

حسین شاکر محەمەد، بەپۆبەرى كارگىرى نەخۆشخانەى شەھىد خالد گەرميانى لە كفرى، دەربارەى ژمارەى كارمەندان و كەمى كارمەندى پسپۆردەلئىت: "ژمارەى كارمەندانى نەخۆشخانەكەمان 134 كارمەندە بەگوپرەى پىويست نىيە بۇ نەخۆشخانەكە."

ئامازەى بەوہشكرد: "كەمى كارمەندى پسپۆر تەنھا لە دو بەشى نەخۆشخانەكە بوەتە كىشە بۇ كارەكانيان ئەوانىش ھۇلى نەشتەرگەرى لەگەل بەشى منالبونە."

بەريۆبەرى كارگىرى نەخۆشخانەى شەھىد خالىد گەرميانى، بۆ مانەوہى دواى دەوامى رەسمى كارمەندان دەلئىت:
"ھەندىكجار كە پىويستى كروہ ماوينەتەوہ دواى دەوامى خۆمان يان كە پىويستى كروہ دواى دەوامىش بوہ من و
بەريۆبەرى نەخۆشخانەكەش گەراوينەتەوہ بۆ كاركردن".

عەبدولرەحمان رەشىد، بەريۆبەرى مەلبەندى تەندروستى سەرقەلا لەقەزاي كفرى، بە ھەمان شىۆہى نەخۆشخانەى
شەھىد خالىد گەرميانى، گرفتى كەمى كارمەنديان ھەيە و دەلئىت: "ژمارەى كارمەندانى تەندروستى لەمەلبەندى
سەرقەلا تەنھا (7) كارمەندە بەگوڤرەى سەردانكەران زۆر كەمە، چونكە ئىمە لەو لادىيانەشەوہ كە بنكەشى لىيە
نەخۆش دىتە مەلبەندەكەمان و لۆدىكى زۆرمان لەسەرە".

وتىشى: "بەرامبەر بەوہش جگە لە كارمەندى تەندروستى كارمەندى ئىدارى و ژمىرياريمان نىە تەنانەت كارمەندە
تەندروستىەكان بەدەر لە كارەكانى خۆيان كارى كارگوزاريش دەكەن".

بەريۆبەرى كارگىرى نەخۆشخانەى شەھىد ھەژار، سەيوان عوسمان، ئاماژە بەوہدەكات: "بەھۆى نەبونى موچەوہ
لپرسىنەوہ لە كارمەند بۆ دەوام كردن و پابەندبون پىوہى ناكرىت، بەلكو ئىستا بوہ بە تەكا كردن".

جىگىرى بەريۆبەرى كروہ پزىشكىەكان، رەفىق قادر، دەلئىت: "كارمەندەكانى ئىمە بەدەر لە دەوامى خۆيان بەردەوام
لە ئامادەبىيدان".

ھەروہا يارىدەدەرى پزىشك، رىبين كەرىم، لە بەشى فرىاكەوتنى خىراى نەخۆشخانەى شەھىد ھەژار، باسى ئەوہى
كرد: " زياد لە سنورى خۆمان دەوام دەكەين، لە مانگىكدا (4) رۆژ ئىشكگرمان ھەيە (4) رۆژى يەدەكيش، رۆژى
واھەيە (3-4) جار بە رىگەى سلېمانى - كەلاردا دەپۆم، ھۆكارىش كەمتەرخەمى پزىشكەكانە، كارمەندان زۆر بە
باشى ئىشەكانى خۆيان رادەپەريئن".

ئاماژە بۆ ئەوہدەكات: "كىشەكانىش پلە پلە دەپوات كەس خۆى بە بەرپرسىار نازانىت".

وتىشى: "بەھۆيەۋە ھىچ ئاسودە نىن لە دەوام جگە لە ھەمو ماندوبونە ھىچ پاداشت و دەست خۆشپەكشىمان بۇ نايەتەۋە".

دەربارەى كەم تەرخەمى دكتورەكان و زۆرى ناردىنى (ئىخالە) نەخۇش، عەباس عەبدولعەزىز، يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، دەلئىت: "گەۋرەترىن كىشەى ئىستا ئىخالەكردنە، رۆژانە نىزىكەى (10) نەخۇش ئىخالە دەكرىن لە بەرئەۋەى پزىشكەكان دەلئىن ئىمە ئەگەر نەشتەرگەرى بۇ نەخۇش بىكەىن سەرکەوتو نابىت، چونكە دواى نەشتەرگەرى چاودىرى وردى پىويستە".

لە نەخۇشخانەى شەھىد شىرەى نەقىب بۇ ژنان و منالبون، سەرەپاى كەمى كارمەندەكان، بەلام تارپادەيەك دەواميان كەم كراۋەتەۋە بە ھۆى قەيرانى دارايىيەۋە.

سىروان جەبار، لىپرسراوى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۇشخانەكە، ئاماژە بەۋەدەكات: "كارمەند ناتوانىت ھەمو رۆژىك دەوام بىكات، بە ھۆى قەيرانى دارايىيەۋە ھەفتەى سى رۆژ بۇ چوار رۆژ دەوام دەكەن جگە لە ئىشكگرى (خفريات)".

جىگرى بەرپۆبەرى نەخۇشخانەكە، گۆران محەمەد، دەلئىت: "كارمەندى ئىرە بە ۋەجىبە دەوام ئەكەن، (6) رۆژ (24) كاتژمىر ئىشكگرىن لە بەر كەمى كارمەند".

كوستان حسين، كارمەندى بەشى منالبون لە نەخۇشخانەى شىرەى نەقىب، دەلئىت: "زۆرجار بەدەر لە دەوامى خۆم ماۋمەتەۋە كە پىويستى كرىبىت".

كەمى كارمەند واىكردۋە زۆرجار كارمەندانى دىكە زياتر لە كاتى دەوامى خۇيان بىمىنەۋە ۋ ئەم كارەش بارگرانى زۆرى بۇ دروستكردون.

يارىدەدەرى بىپۆشكەر لە ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۇشخانەى گشتى كەلار، ياسىن محەمەد، ئاماژەى بەۋەدەكات: "دەوامان لە كاتى خۆى زياترە، زۆرجار تاۋەكو كاتژمىر (3) لە دەوام دەبم".

ئاسۇ سلىمان، بەرپىسى سەنتەرى تىشك لە كەلار، ھۆكارى زۆرى دەوام كىردىن بەم شىۋەيە باس دەكات: "رۇژانە لۇدىكى زۆر زۆرمان لەسەرە لەبەر ئەۋەى يەك جىھازى MRI (ئەشيعەى تەنورى) مان ھەيە تەنھا ئەتوانىن رۇژى (15) نەخۇش بەرپىكەين، خەلك دەبىت شەش بۇ حەوت مانگ چاۋەرئى بكات، زۇرجار توشى كىشە دەبىن لە گەلىان، چونكە باۋەر ناكەن، جگە لەۋە زۆرەى رۇژەكان دواى دەوام دەمىنەۋە".

ھەرۋەھا دەشلىت: "بەھۇى ھاتنى ئاۋارەۋە بۇ سنورەكە، ژمارەى نەخۇشەكان زۆر زۆر زىادى كىردە، حۇكۇمەتى عىراق و ۋەزىرى كۆچ و كۆچبەران ھىچى بۇ نەكردون تاۋەكو ئاسانكارى بىت بۇ ئىمە، لە شوپنەكانى دىكە پشكى ئاۋارەكان جىايە".

ئامازە بەۋەشەكات: "ئەۋ پىداۋىستىانەى لە تەندروستى بەغداۋە دىن بۇ ئىرە سەرەتا دەچىتە سلىمانى ئەۋانىش ئەۋانەى بە كەلك نايەت دەينىن بۇ ئىمە".

جىاۋاز لە جىگەكانى دىكە كارمەندانى سەنتەرى گورچىلەى دەسكرد لە گەرميان لە ھەفتەيەكدا (6) رۇژ دەوام دەكەن و جگە لە پشرى رۇژى جەژن پشۋەكانى دىكەش ئەۋان ناگرىتەۋە.

كارۋان محەمەد، بەرپۆبەرى سەنتەرەكە، دەلىت: "سەنتەرەكەى ئىمە ھاۋشىۋەى ھەمو سەنتەرەكانى گورچىلە لە كوردستان و عىراق دەۋامى شەش رۇژە، ئۆفمان نىە ھىچ پشۋەكىش ئىمە ناگرىتەۋە جگە لە يەك رۇژى جەژن نەبىت، كارمەندەكان سى بۇ چۋار رۇژ بە خشتە دەوام دەكەن، ھەندىك لە رۇژەكان كارمەندەكان تاۋەكو سەعات دو ماۋنەتەۋە لەبەر نەخۇشەكان".

لە بەرامبەردا بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، دسىروان محەمەد، رەتى دەكاتەۋە ھىچ كارمەندىك بەدەر لە دەۋامى خۇى مابىتەۋە و دەلىت: "كارمەند كە دەمىنەتەۋە دواى دەوام دەبىتە راۋىژكار، بەرامبەر بەمەش پارەيان بۇ سەرف دەكرىت بىبەرامبەر نىە ۋەك ئەۋان دەلىن".

وتىشى: "دەوامىش بە پىي ياساى فەرمى حكومت تاوەكو كاتژمىر (2)ى پاشنىوہ پۆيە نەك (12)، لە بەر ئەوہ
هېچ كارمەندىك نامىننئەوہ دواى دەوامى خۆيان، ئەوہى پىيوايە ماوہ تەوہ ئەوہ دەوامى خۆيەتى نەك زياتر".

ت. زۆرى دەوامكردنى بەشىك لە كارمەندان لە چاوا كارمەندانى دىكەدا

جياوازى پىپۆرى كارمەندانى تەندروستى و جىگەى دەوامكردنيان واىكردوہ بەشىك لە كارمەندان وەك خۆيان دەيلىن
زياتر ماندوبن بە بى ئەوہى هېچ پاداشتىك بكرين لە بەرامبەر ئەو ماندوبونەدا.

بەپرسى سەنتەرى تيشك لە كەلار، ئاسۆ سلىمان، ئاماژەى بەوہ كرد: "نەبونى موچە و جياوازى نەكردن لە ھەول و
ماندوبونەكانى بەشىك لە كارمەندان كە زۆر زياتر لە كاتى دەوامى خۆيان دەمىنەوہ وا لەكارمەندەكان دەكات
ساردبونەويەكيان پىوہ ديار بىت بۆ ھەندىكىشان ئەمە بوہ تە ھۆكار كە بە دلسۆزى كار نەكەن".

ھاوكات رەفىق قادر، جىگىرى بەپرسى كرده پزىشكىەكانى گەرميان، دەليت: "لەگەل ئەو ھەمو ماندوبونەى
كارمەندەكانمان هېچ جياوازيەك نەكراوہ".

وتىشى: "ھېچ كارمەندىك ئامادە نىە بىتە بەشەكەى ئىمە كارىكات، چونكە ماندوبونىكى زۆر زۆرى ھەيە و هېچ
پاداشتىكى نىە، ياخود موچەكەى زياتر نىە كە بلىن بە گوڤرەى ماندوبونەكەى بىت".

ھەلگورد محەمەد، جىگىرى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى فرىاكەوتنى شەھىد ھەژار، دەليت: "ئەو كاتانەشى لە مالىەوہىن
ھېچ ئىسراحتىكمان نىە بەردەوام كە پەيوەندى كرا دەبىت حازىبين ئەمە لە دەوام كردنەكە ناخۆشترە، ھەندىك
كارمەند (10) سال زياترە لە فرىاكەوتنن و ئەم بەشەش بەپاستى ھىلاكت دەكات".

بەريۆبەرى كارگىرى فرىياكەوتنى نەخۇشخانىە شەهيد هەزار، سەيوان عوسمان، باسلەو دەكات: "لەماوہى تەنھا هەفتە يەك زياتر لە (2424) كەس سەردانى نەخۇشخانىەكەى كىردو، بەبەردەوامى لۆدىكى زۆر لەسەر نەخۇشخانىە و كارمەندەكانى ئىرە هەيە".

هەلگورد محەمەد، وتىشى: "بۇ جىاوازيكردنىش تەنھا لە هاندانە ئەويش بىرىكى كەمە كارمەندى ئىمە (90) هەزار وەردەگرىت هى شوپنەكانى دىكە (65) هەزار وەردەگىرن هەر ئەوہيە جىاوازيەكەيان بەو هەمو ماندوبونەى كارمەندى فرىياكەوتن".

بەريۆبەرى سەنتەرى گورچىلەى دەستكرد لە گەرمىيان، كاروان محەمەد، دەلئىت: "لە بابەتى ئىمتىيازات و هاندان كارمەندى ئىمە لە پارەى هاندان غەدرى لىكراوہ (20 بۇ 30) هەزارى لە كارمەندانى بەشەكانى تر كەمتەرە".

بەريۆبەرى گىشتى تەندروستى گەرمىيان، سىروان محەمەد، ئاماژە بەو دەكات جىاوازي لە كاركردنى كارمەندى تەندروستى نىە و دەلئىت: "هەمو كارمەندىكى تەندروستى لە بەريۆبەرايەتى تەندروستى گەرمىيان ئەركىكى لەسەرە راستە ئەركەكانىان جىاوازيە بۆنومونە (فرىياكەوتن، هۆلى نەشتەرگەرى، مەلبەندى تەندروستى لەگەل بىنكەى تەندروستى) كىشان و بىوان (مقياس و معيارى خزمەتەكە بەو نىە ئەم ئارەق ئەكات و ئەو نايكات، ئەركى ئەو ئەو خزمەتەيە لەو شوپنە پىشكەشى دەكات".

وتىشى: "ئەو كارمەندى تەندروستىيەى كە دەچىت لە بىنكەيەكى تەندروستى كاردەكات بەتەنھا بەس خۆيەتى كەسى لەگەل نىە، ئەو كارمەندەى كە لەنەخۇشخانىە ئىش دەكات راستە كاريان زۆرتەرە، بەلام سەد كارمەندى دىكەى لەگەلدایە، پىوانى ماندوبون راست نىە بلىين ئەم بەشە هىلاكتەر ئەبىت لەوى تر، چونكە ئەركى هەمويان جىاوازيە".

جىگىرى بەريۆبەرى نەخۇشخانىە شەهيد شىرەى نەقىب، گۆران محەمەد، ئاماژە بۇ ئەو دەكات: "دەبىت جىاوازي بىرىت لە نىوان كارى كارمەندكان وەك چۆن پىشتر جىاوازي كرابو و پارەى حەوافز پارەى ئىشكگىرى هەبو، بەلام ئىستا ئەوانە هىچ نەماوہ هەندىكجار پارەى هاندان دىت هاندانەكەش لە شەش مانگ يەكجار دىت".

وتىشى: "لە ھاندانەكە ۋەكو كارگوزارىك سەير دەكرىن ياخۇد ۋەكو كارمەندىكى بىنكەكان سەير دەكرىن كە كارمەندى بىنكەكان بە شىۋەيك دەوام دەكەن ھەرگىز ۋەكو ئىمە ناپىت، لە ئىشى ئەوان كەم ناكەمەۋە بەلام ئەۋ گىروگرفت و ماندوبونەي لىرە ھەيە لەۋى نىە".

پ. نەپاراستنى گىيانى كارمەندانى تەندروستى

يەككە لە گرافتە سەرەكەكانى كارمەندان و بە تايبەت كارمەندانى نەخۇشخانەي فرىاكەوتن ۋەك خۇيان دەلئىن نە پارىزراۋى گىيانىنە، ئاماژە بەۋەش دەكەن كە لە لايەن ھاۋلاتيانەۋە ھىرش كراۋتە سەريان.

ھەلگورد محەمەد، جىگرى بەرپوبەرى نەخۇشخانەي فرىاكەوتنى شەھىد ھەزار، دەلئىت: "زۇرجار كىشەمان بۇ دروست دەبىت بەھۇى ئەۋ ژمارە زۆرەي خەلك كە لەگەل نەخۇش دىنە نەخۇشخانەكەۋە".

وتىشى: "ھىزە ئەمنىەكانى بەشى فرىاكەوتن كاتىك كىشە رودەدات تارادەيەك باشن بۇ كۆنترۆل كرنى".

باسىلەۋەشكرد: "ھەندىكجار پۆلىسەكان لەبەر ھەستان بە ئەركى خۇشيان لىرە توشى كىشە دەبن بەھۇى ئەۋ كەسانەي كە دەسەلاتيان ھەيە واتە دەستيان دەچىت لە ناۋچەكە و كىشە بۇ پۆلىس و كارمەندانى تەندروستىش دروست دەكەن".

سەبارەت بە كىشە ئەمنىەكان لە سەر ژيانى كارمەندانى نەخۇشخانەي شەھىد خالىد گەرميانى لە كفرى، بەرپوبەۋى كارگىرى نەخۇشخانەكە، حسىن شاكەر محەمەد، دەلئىت: "بىنكەي پۆلىسمان ھەيە لە ناۋ نەخۇشخانەكە كۆنترۆلى كىشەكانيان كروە، بەلام ھەندىكجار توشى كىشە دەبىن ئەۋىش كارمەندەكان نايانەۋى بچنە دادگا و پۆلىس، پىيان خۇش نىە و خۇيان بە سولخ چارەسەرى دەكەن".

بەشىك لە كارمەندانى تەندروستى پىياناۋىە ژيانيان پارىزراۋ نىە، بە تايبەت لە كاتى روداۋەكاندا.

سۆزان عەزىز، پەرسىتارىكى نەخۇشخانەكە، بەم شىۋەيە باسى لايەنى ئەمنى دەكات لە كاتى كاركرىدىدا "تاكە كىشەى من ئەمنىەتى ئىرەيە كە بەراستى پارىزراو نىە، بەتايىبەت بۇ ئىمەى كارمەندانى تەندروستى".

وتىشى: "جارى واھەيە روداۋىكى ھاتوچۇ دەبىت قوربانىەكان ھەشت تۇ كەسن ژمارەيەكى زۆر لەخزم و كەسىان لەگەل دىت لەم حالەتە پۇلىسەكان تواناى كۆنترۇل كرىدىان زۆر كەمە".

بەھۇى فەرەبالەغى نەخۇشخانە و بنكە و سەنتەرەكان و بچوكى بىناكانەو، زۆرچار گىرقت بۇ كارمەندانى تەندروستى دروست دەبىت.

كاروان محەمەد، بەرپوبەرى سەنتەرى گورچىلەى دەستكرىد، باسلەو دەكات ئەمنىەتى شوپنەكايان پارىزراو نىە، دەلىت: "شوپنەكەمان ئەمنىەتى نىە چونكە لەدەرە شوپنى پۇلىسى لىنىە، داواشمان كىرەو بۇمان دابىن نەكراو".

كوپستان حسىن، كارمەندى بەشى منالبنى نەخۇشخانەى شەھىد شىرەى نەقىب، دەلىت: "پۇلىسەكان كۆنترۇلى ئىرەيان كىرەو زۆر باش ئەمنىەتىيان پاراستو، بەلام لەگەل ئەو شىدا جارى وا ھەبوە لە لايەن ھاۋلاتيانەو پەلامار دراۋىن".

لەبەرامبەردا بەرپوبەرى تەندروستى گەرمىيان دەلىت لە ماوۋى كاكرىدى مىدا ھىچ حالەتتىك نەبوە كە لە كارمەندان بدىت ياخود ھىرشىيان كرابىتەسەر، بەشىكى دىكەى خراپى ئەمنىەتى كارمەندان دەگەرىنىتەو بۇ لايەنى كۆمەلايەتى ناۋچەكە.

د.سىروان محەمەد، بەرپوبەرى گىشتى تەندروستى گەرمىيان، دەلىت: "بەھۇى بارودۇخى كۆمەلايەتى ناۋچەكەو خەلكى ھاوكار نىن بۇ نەخۇشخانەى فرىاكەوتن كاتىك كە برىندارىك يان نەخۇشنىكىان دەبىت زىاد لە پىۋىست خەلكى لەگەل دەبىت، لەم كاتەشدا نە پۇلىس نەكارمەند ناتوانىت كارەكەى خۇى بە باشى بكات، بەم ھۇيەو كارمەند و پزىشكەكەش ژيانى دەكەۋىتە مەترسىەو".

وتىشى: "پۇلىسەكان ھەموكات ئەركى خۆيان بىنيوہ بەباشى ئەمنىەتيان پاراستوہ، بەلام ئەمە پەيوہندى بە تيگەيشتنى خەلكەوہ ھەيە كە كاتىك كلتورى ئىرە وايە گوئ بەوہ نادريت كە پىويست بەو ھەمو كەسە ناكات لەگەل نەخۆش و بريندار، تيگەيشتنى خەلك بۆ ئەم مەسەلەيە زۆر خراپە".

ئامارەى بۆ ئەوہشكرد: "لەسەردەمى من دا حالەتى ئەمنى لە سەر كارمەندان روى نەداوہ، بەلام ئاگەدار نيم ئەگەر رويدايت و خۆيان لەناو خۆيان سولحيان كرديت".

5. رۆلى كارمەندە خۆبەخشەكان لە تەندروستى گەرميان

لە ئىستادا كارمەندە خۆبەخشەكان رۆلىكى گرنگ دەگىرن لە بەشەكانى نەخۆشخانە وسەنتەرەكانى تەندروستى لە سنورى گەرميان و توانيويانە ئەو بۆشايىيەى كە بە ھۆى راگرتنى دامەزراندنى كارمەندەوہ دروستبوہ، پىر بگەنەوہ.

بەرپىسى ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى گشتى كەلار، كەرىم بارام، دەلىت: "كارمەندە خۆبەخشەكان بون بە كۆلەكەيەكى گرنكى بەشەكەمان كە توانيويانە شان بەشانى ئىمە پىكەوہ كارەكانى ئىرە بە باشى بەرپىكەين".

ئەكبەر ھەيدەر، كارمەندىكى خۆبەخشى بەشەكەيە، باسلەوہدەكات: "ماوہى چوار سالە خۆبەخشم لە ھۆلى نەشتەرگەرى نەخۆشخانەى گشتى كەلار، ژمارەمان 8 خۆبەخشە لەم بەشە".

دەشلىت: "ھەفتانە نزيكەى (100) نەشتەرگەرى دەكرىت ئەگەر خۆبەخشەكان نەين ئەو رىژەيە كەم دەبىتەوہ بۆ نيوہ، ئىمەى خۆبەخش كارىگەرى كەمى كارمەندمان لىرە تا رادەيەك كەمكردوہتەوہ".

لە نەخۆشخانەى شەھيد خاليد گەرميانى لە كفرى، بە ھەمان شىوہ كارمەندانى خۆبەخش رۆلىكى زۆرباشيان گىراوہ بۆ كەمكردنەوہى بۆشايى كەمى كارمەند لە بەشەكانى نەخۆشخانە وەك بەرپىوہەرى كارگىرپى نە خۆشخانەكە، حسين

شاكر محەمەد، ئاماژەي بۇ دەكات و دەلئيت: "كارمەندى خۆبەخشى زۆر باشمان ھەيە لىرە دەورىكى زۆر كارىگەريان بىنيوہ بەتايىبەت لە بەشى فرىاكەوتن، چونكە ئىشكگرىيش دەگرن وەك كارمەندە فەرمىەكان".

كارمەندىكى نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب، ئاماژە بە گرنكى رۆلى كارمەندە خۆبەخشەكان دەكات و دەلئيت: "بەشەكەي ئىمە بە خۆبەخشەكانەوہ وەستاوہ".

كوئستان حسىن، كارمەند لە بەشى منالبنى نەخۇشخانەي شەھىد شىرەي نەقىب، وتىشى: "لە كۆي (15) كارمەندى بەشەكەمان (7) كارمەندى خۆبەخشە، ھاوكارىيەكى زۆر باشى بەشەكەمان و ئىمەشيان كردوہ".

عەدنان ئەحمەد، لىپرسراوى لقى گەرميانى سەندىكاي كارمەندانى تەندروستى، سەبارەت بە رۆلى كارمەندانى خۆبەخش لە تەندروستى گەرميان، دەلئيت: "يەككىك لە نەخۇشخانەكانمان خۆبەخش كۆلەكەكەي راگرتوہ ئەويش نەخۇشخانەي فرىاكەوتنى شەھىد ھەژارە، ئەو نەخۇشخانەيە خۆبەخش بە پىوہى دەبات، كاتى خۆي ھاندان ھەبو بۆيان ئىستا ئەوہش نىہ".

عەدنان ئەحمەد، وتىشى: "ئىمە كارىكمان بۆ كردون ھەريەكەيان بە پىي ئەو پىسپورىيەي خۆي دەفتەرمان بۆ كردون لە شوئىنە ئەھلىەكان كە تايبەتن بە تەندروستى ئىشكەن".

جىگرى بەپىوہەرى نەخۇشخانەكە، ھەلگورد محەمەد، دەلئيت: "زىاتر لە (15) كارمەندى خۆبەخش لىرە وەكو كارمەندەكانى دىكە دەوام دەكەن و وەكو كارمەند لىپرسىنەوہشيان لەگەل دەكرىت بۆ بەپىكردى كارەكانيان".

6. راي بەرپۇبەرى گىشتى تەندروستى گەرمىيان لەسەر گىرغەكانى كارمەندانى تەندروستى

بەرپۇبەرى گىشتى تەندروستى گەرمىيان بەشىك لە گىرغەكانى كارمەندان دەخاتە ئەستوى خۇيان و باسلەو دەكات پابەند نابن بەو شوئىنەى كە بۇيان دىارى دەكرىت .

د. سىروان محەمەد، لە بارەى گىرغەكانى كارمەندانەو، دەلئىت: "هەندىك كارمەندان پابەندان بەو شوئىنەى كە بۇيان دىارى دەكەين، ئەو ئەركەى پىيان دەسپىرىن بىانوى جۇراوجۇر دەهينەو تاوەكو كارەكە نەكەن".

وتىشى: "كارمەندانى تەندروستى پەرە بە ئاستى زانستى خۇيان نادەن، بەشدارى دەورەكانى پەرەپىدان ناكەن، هەرچەندە ئىمە نەمان توانىو بەهۆى قەيرانى دارايىو خوليان بۇ بكەينەو، چونكە حۇكۈمەت بودجە دابىن ناكات پىيوايە كە قەيران بو پىويستمان بە زانست نابىت، لە گەل ئەو شدا كارمەندەكان خۇيان كەمتەرخەمن پەرەيان پىنەداو".

هەرەها د. سىروان محەمەد، زۆربەى گىرغەكانى كارمەندان بە "رەگ داکوتراو" دەزانىت و دەشلىت چارەسەر كىردىيان ماوہىەكى زۆرى دەوئىت "كارمەندانى تەندروستى لە قەزای كەلار زۆربەيان شوئىنكىيان كىردۆتەو (دەرمانخانە يان تۆرىنگە) بۇ فرۆشتنى دەرمان كە ئەمە بەهىچ شىوہىەك ياسايى نىە و لە دەسەلاتى ئەوان نىە دەبىت پزىشكى دەرمانساز ئەو بەكات".

وتىشى: "هىچ كارمەندىك ناتوانىت دەرمان بفرۆشئىت ئەمان دەرمان دەفرۆشن".

بەرپۇبەرى تەندروستى گەرمىيان بۇ چارەسەر كىردنى ئەم بابەتە ئاماژەى بەوەكرد: "كىشەىەكى گەرەى بۇ دروست كىردىن كىشەىەك كە لە دەسەلاتى ئىمە نىە چارەسەر كىردنەكەى لەبەر ئەو رەگى داکوتاو".

هەر دەربارەى ئەم بابەتە ئاماژەى بە حالەتتىكى دىكە كىرد كە كە كارمەندانى تۆرىنگەكان كارى پزىشكى ئەنجام دەدەن، لەم بارەىو دەلئىت: "هەندىك كارمەندى تەندروستى لە دەرمانخانە و تۆرىنگەكانى خۇيان كارى پزىشكى ئەنجام دەدەن كە ئەمە لە هىچ ياسايەك رىگەى پىنەدراو".

هەرودها له گەل كەمى كارمەند له تەندروستى گەرميان بەشكەك له كارمەندانى ئىدارى تەندروستى گەرميان كارمەندى تەندروستىن، ئەگەر كارىكەتت بۆ گەرانەوهيان بۆ كارى تەندروستى كە پىشەى خۆيانە سودىكى باشى دەبەتت بۆ تەندروستى گەرميان .

بەپۆبەرى تەندروستى گەرميان، دەلەتت: "بەركى زۆرى كارمەندانى ئىمە كارى ئىدارى دەكەن ئەمانە پىويست ناكات كارى ئىدارى بكەن دەبەتت بچنەوه سەر كارەكانى خۆيان (تىمارى نەخۆش بكەن هاوئەلى پزىشكان بن) و كارمەندى كارگىرى دابنەتت بۆ ئىدارەكان".

بەشى سىيەم: راسپاردەگان

1. كىشەيەكى گەورە ھەيە لە دابەشكردن و مىلاكاتى كارمەندان دا، ئەم كەرتە پىويستى بە رىكخستەنەوھەيەكى سەرانسەرى ھەيە، ئەمەش كارىكى قورس و مەھال نىيە.
2. ئەو ناھەكسانىيەى لە زۆرى و كەمى ئىش و ئەرك و رۆلى كارمەندانى تەندروستى دا ھەيە دەبىت چارەسەر بكرىت، بەمەش دەتوانرىت بەشپۆھى نۆرە و خولى، كارمەندان ھەر 6 مانگ جارىك گۆرانكارىيان پىبكرىت و بخولىنەوھە بەسەر ئەرك و بەشەگان دا، ياخود دەتوانرىت پىپۆھى پاداشت و سوپاس و پىزانىن دابنرىت بۆ ئەو كارمەندانەى كارى زۆرتەر دەكەن و ئەم كارکردنانەش لەلایەن كارگىپى نەخۆشخانەو مەلەبەند و سەنتەر و بنكەكانەوھە بنوسرىن و تۆمار بكرىن.
3. ھىچ بالانسىك لەنىوان جۆرى پىشەى كارمەندانى تەندروستى دا نىيە، واتا ھەندىك بەشى پىسپۆپى ھەيە كە كارمەندى زۆر كەمە لە سنورى گەرميان وەكو يارىدەدەرى پزىشكى ددانسان، بۆيە دەكرىت لە دامەزراندن بە فەرمى و گرىبەست، گرنگى بە وەرگرتنى ئەو كارمەند بۆ ئەو بەشانە بدرىت نەك بەگشتى، ھەروھە دەكرىت لەرىگەى كردنەوھى خولى راھىنان و شىاندن، كارمەند لەو بوارانە شارەزا بكرىن.
4. نەكردنەوھى خول و راھىنان، يەككە لە كەكوكورتىيە بەرچاوەگان، ئەگەرچى لە ھەندىك بەشى فرىاكەوتن ناوھناو خول بە كارمەندەكانىيان دەكرىت، بەلام ئەم حالەتە گشتى نىيەو دەبىت بكرىتە نەرىتىك كە ھەمو كارمەندىك سالانە خولىك يان زىاتر ببىنىت، بۆ ئەمەش بەپۆھەرايەتى نەخۆشخانەو مەلەبەند و بنكەگان دەتوانىت پىشت بە پزىشكەكانى سنورەكەو رىكخراوەگان ببەستىت.
5. زۆرجار كارمەندان رۆلى پزىشك دەبىنن، ئەمەش ھەندىكجار وەكو دەستووردانە، ھەندىكجارى ترىش وەكو ناچارىيە، دەبىت ئەم حالەتە ساغ بكرىتەوھە كە كارمەند يان بۆى ھەيە چارەسەر بدات بە نەخۆش يان نا.

6. ھەندىك كارمەندى تەندروستى كە بە ئەزمون و شارەزان، خراونەتە بواری ئىدارەو، ئەمەش بە دو سەردا زىانى ھەيە، سەرىك كە ناوئەندەكەى لە ئەزمون و كارى كارمەندەكە بېبەش دەبىت، سەرىكى تىرىش كە بەھۆى ئەوھى پىسپۆر نىيە، رەنگە زۆر كارامە نەبىت لەكارە كارگىرپەكەى دا.

7. كارمەندە خۆبەخشەكان رۆلىكى زۆر دەگىپن، دەبىت پىوھرىك ھەبىت بۆ پاداشت كردنيان، بۆ ئەوھى وەكو تاك مافيان پىبىدريت و لە كارەكەشياندا بەرەوپىشەوھ بچن.

8. دەوامى كارمەندان وەكو ھەمو فەرمانبەرانى دىكە و لەھەمو بەپىوھەرايەتەكانى دىكە، لە كەرتى تەندروستىش دا لە ئالۆزىەكى زۆردايە، ئەم بوارە دەبىت رىكبخرىتەوھو جۆرىك لەھاوسەنگىي و جىگىرىتى پىبىدريت.

9. لە دەرەوھى ناوئەندە تەندروستىەكان، ھەندىك لەكارمەندان كارى دىكەى پزىشكىي دەكەن كە نە ياسا رىگەى پىداون و نە بىروانامەكەيان، كە زۆرچار وەكو پزىشك مامەلە دەكەن، ئەمەش مەترسى و لىكەوتەى زۆر دەبىت، بەلام لەبەرامبەردا رىوشوین و بەدواداچون بۆ ئەم بوارە زۆر كەم و سنوردارەو ئەم كەرتە تارپادەيەكى زۆر لەژىر ھىچ كۆنترولىكى فىعلىي و رۆژانەدا نىيە.

ستافى يەكەى چاودىڭىرى حكومەتى خۆجىڭى گەرميان:

ئەحمەد حەمىد وەلى، سەرپەرىشتىارى يەكە

زىيان مەمەد، دۆسىيەى پەروەردە

رېئاس سالەح، دۆسىيەى تەندروستى

بۆپەيوەندى:

07702303676– 07480207400

Radiodeng@yahoo.com

Radiodang.org